

EĞİTİMİN FELSEFİ TEMELLERİ

1

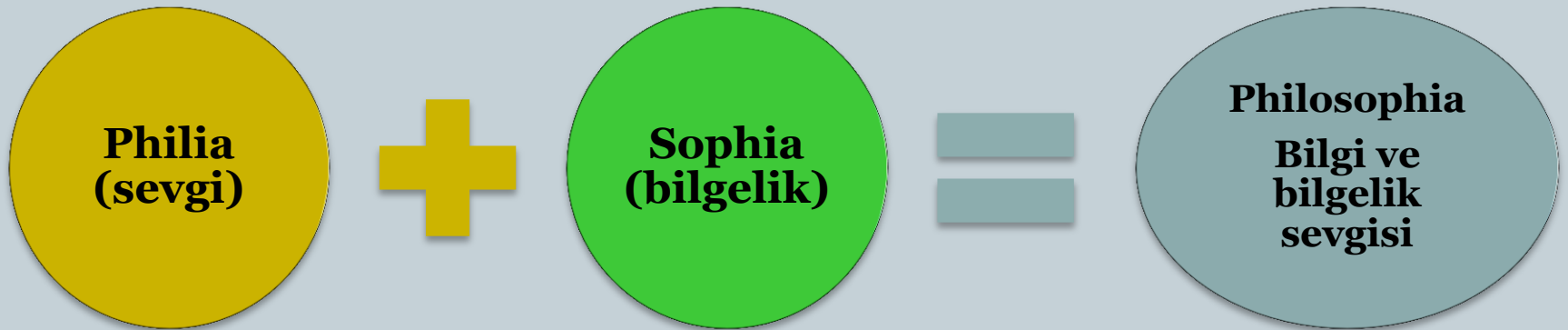
Hafta 8

Felsefe Sözcüğünün Kaynağı Nereden Geliyor?

2

Yunanca "**bilgelik**" ya da genel olarak "**bilgi**" anlamına gelen **sophia** ve "**sevgi**" anlamına gelen **philia** sözcüklerinin birleşmesiyle oluşmuştur.

Bu çerçevede **felsefe (philosophia)**, bilgi ve bilgelik sevgisi, anlamına gelmektedir.

“Felsefe nedir?, ne değildir?”

3

- Felsefe, herkesin anladığı anlamda bilgiler bütünü değil, aksine “**eleştirme ya da herhangi bir duruma açıklık getirme etkinliği**” olarak da düşünülebilir.
- Felsefe, “**gerçeği** tümüyle inceleyen, inceleme sonucunda bilgiye ulaşan ve ulaşılan **bilgiyi yorumlayan** ve **sistemleştiren** bir uğraş alanı” olarak da tanımlanmaktadır.
- Ancak, filozofların felsefenin tanımını yapmaktan ziyade, felsefenin ne ile ilgilendiği ve ne ile ilgilenmesi gerektiği konusu üzerinde daha çok durdukları unutulmamalıdır.

Felsefenin tarihi

4

- Felsefe nasıl ve nerede ortaya çıktığı kesin olmamakla birlikte, felsefenin ortaya çıkışı **mitos, din ve şiirle** gerçekleşmiştir. Zaman geçtikçe mitos, din ve şiir gibi unsurlardan arınarak, bilimsel ve özgür düşünmenin temelini atmış ve gerçeği bütünüyle açıklamaya çalışmıştır .
- Felsefenin genel olarak, M.Ö. 6. yüzyılda Eski Yunan'da İonia (İzmir ve Aydın illeri çevresi ve karşısındaki adalar) olarak bilinen bölgede başladığı kabul edilmektedir .

İnsanlar felsefeyle neden ve nasıl ilgilendiler?

5

- Geçmişten günümüze insanlar varsayımlardan hareketle içinde yaşadıkları doğayı anlamlaştırma çabasında olmuşlardır.
- Bu anlamda **ilk öğretmen** doğanın kendisi, **ilk öğrenciler** de doğayı anlamlaştırmaya çalışan insanlardır.

İnsanlar felsefeyle neden ve nasıl ilgilendiler?

6

- Sorular sorarak doğayı anlamlaştırmaya çalışan insanlar ise filozoflardır.
- Filozofların, felsefeyle ilgilenmeleri anlamlaştırma süreciyle başlamış ve gelişmiştir.
- Doğayla ilgilenmelerinin nedeni ise, merak duygusundan hareketle, tanımak, anlamlaştırmak ve eylemde bulunmak istemeleridir.

BİLGE (FİLOZOF) KİMDİR?

BİLGELİK NE ANLAMA
GELİR?

Filozof kimdir?

8

- Halk dilinde filozof denilince, ya bulutlar üzerinde yaşayan ve her şeyi hoş gören ya da hiçbir şeyi umursamayan kişi anlaşılır.
- Oysa tam tersine **filozof**, bazı sorulara **kesin ve açık çözümler** bulmak isteyen kişidir.
- Eğer felsefenin, evrenin sorularına bir açıklama bulmak istediği dikkate alınırsa, elbette ki filozofun pek çok şeyle uğraştığı ve söylenenin aksine, çok şeyi önemseydiği görülür.
- **Filozof (philosophos)**da bilgeliği seven, bilgiyi arayan ve ona ulaşmak isteyen kişidir.

Felsefe-Bilim İlişkisi

9

- Bilimler, felsefeden bağımsızlığını ilan etmeden önce felsefe çatısı altında idi.
- Bu bağlamda felsefe bazılarına göre, “bilimlerin anası” ve hatta “bilimlerin bilimi” olarak da görülebilmektedir.
- Gerçekte felsefe, bilimlerin gelişmesine katkıda bulunmuştur ve hala da bu katkı devam etmektedir.
- Bilim ve felsefe gerçek dünyayı açıklamak için girişimde bulunmaktadır. Ancak her bir bilim dalı, felsefeden ayrılarak kendi çalışma alanlarını tespit etmiştir .

Bilim ile felsefe arasındaki farklar

10

- Bilim, fiziksel ve sosyal gerçeği **parçalara ayırıp** incelerken, felsefe gerçeği **bütünsel olarak** inceler ve bu bağlamda daha genel bir özellik taşır.
- Bilimde **sezgi ve spekülasyonun yeri yok** iken, felsefede bunlar oldukça **önemlidir**. Çünkü bunlar aracılığıyla da özellikle “doğruya” ve “gerçeğe” ulaşılabilir.
- Bilim, **somut yanıtlar** üzerine odaklaşır. Felsefe ise, **yanıtlardan çok sorular** üzerinde durur. Çünkü felsefe, sorular ile çeşitli konuları (din, ahlak, sanat, siyaset vb.) aydınlatma çabası içerisindedir.

Bilim ile felsefe arasındaki farklar

- Bilim, fiziksel ve sosyal gerçekleri sistematik olarak incelemek ve insanlığın kontrolüne ya da hizmetine sunmak için kabul edilen deney, gözlem, araştırma, hipotez test etme gibi **bilimsel yöntemleri** kullanır. Felsefe ise, bilimsel yöntemlerden yararlanma yerine **mantık ya da akıl yürütmeyi tercih ederek** gerçeği anlamak ya da aydınlatmak ister.
- Bilimde sadece **olay ve olgular** önemli iken, felsefede aynı zamanda **değerler ve soyut durumlar** da önemlidir.

Bilim ile felsefe arasındaki benzerlikler

12

- Bilim ve felsefe elde edilen bilgilere (bilimsel ve akıl yürütmeye dayalı) **eleştirel bir bakış açısı**yla yaklaşır.
- Bilim ve felsefe bir süreçtir. Elde edilen bilgiler sadece bir ürün ya da sonuç değil, bir sonrakiler için ilk başlangıç oluşturur. Bu yüzden, her ikisi de **dinamik bir süreci** içerir.
- Bilim ve felsefede **sorular önemlidir**. Bilimdeki yanıtlar daha çok somut iken felsefedeki yanıtlar daha çok soyut nitelik taşır.

FELSEFENİN ALANLARI

13

Felsefenin konuları ve alt dalları sorulan sorularla ilişkili olarak belli başlıklar altında toplanmaktadır.

Bunlar:

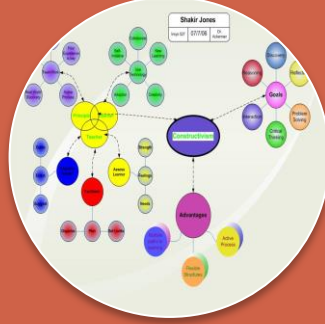

Felsefenin İlgilendiği Alanlardan Başlıcalar

14

**Ontoloji
(Varlık
Sorunu)**

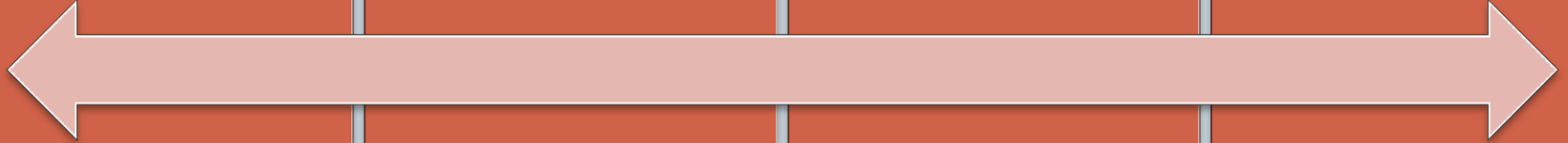
**Epistemoloji
(Bilgi
Sorunu)**

**Aksiyooloji
(Değerler
Sorunu)**

**Mantık (Akıl
Yürütme)**

Ontoloji (Varlık Sorunu)

15

- Varlık felsefesi ya da sorunu olarak bilinen ontoloji, geçmiş ve günümüzde var olan ve gelecekte de var olabilecek her şey ile ilgilenir.

Ontoloji (Varlık Sorunu)

16

İlk (arkhe) nedir?

Varlık nedir?

Varlık, var olabilir mi?

Varlığın ilk ana maddesi nedir?

Evrende varlıklar hangi biçimlerde (somut, soyut ya da her ikisi) bulunur?

Bizim dışımızda ya da görüntülerin ötesinde bir dünya var mıdır?

Eğer varsa onu ortaya çıkarma olanağımız var mıdır?

Akıl, ruh, re-enkarnasyon (ruh göçü) vb. var mıdır, yok mudur?

Epistemoloji (Bilgi Sorunu)

17

- Bilgi felsefesi olarak bilinen epistemoloji, bilgi ve bilmenin doğası, yapısı, bilinenlerin kökeni ve niteliğiyle ilgilenir.

Epistemoloji (Bilgi Sorunu)

18

Bilgi nedir?

Bilginin kaynağı nedir? Bilginin doğası nedir?

Bilginin geçerliği ve güvenirliği nedir?

İnsan nasıl bilebilir?

İnsan bildiğini nasıl meşrulaştırır?

Epistemoloji (Bilgi Sorunu)

19

Bilgiyi, bilgi yapan unsur nedir?

Bilgi ile inanç ve değerler arasında nasıl bir ayırım vardır?

Bilen kimdir? Bilgiyi kim üretir? Bilen ile bilinen arasında bir ilişki var mıdır? Eğer varsa, nedir?

Bilgi mümkün müdür? Eğer mümkün ise kaynak ve araçları nelerdir?

Bilginin alanı, kapsamı ve sınırları var mıdır? Eğer varsa, nelerdir?

Aksiyoloji (Değerler Sorunu)

20

- Değerler felsefesi olarak bilinen aksiyoloji, etik (ahlak) ve estetik ile ilgilenir.
- Etik, değer ve davranışlara ahlaki olarak yaklaşır.
- Estetik ise, sanat ve güzelliğe felsefi olarak yaklaşır.

Aksiyoloji (Değerler Sorunu)

21

Ahlak nedir?

Ahlaki değer ve davranışı, ahlaki olmayandan ayıran unsur nedir?

İyi, kötü, doğru, yanlış, haz nedir? Güzel nedir?

Bir şeyi güzel yapan ölçütler var mıdır?

Eğer varsa, bunlar nelerdir?

İyilik, güzellik ve doğruluk evrensel nitelikte midir?

Örnek

22

Derse geç gelen öğrencinin öğretmene gerekçeyi belirtirken
doğruyu söylemesi “İYİ”,

yalan söylemesi “KÖTÜ”,

bu davranışlardan birini seçmesi “ÖZGÜRLÜK”,

Doğru söylemeyi seçmesi “ERDEM” dir.

Mantık (Akıl Yürütme)

23

- Düşünme felsefesi olarak bilinen mantık, akıl yürütme, düşünme ve düşünmenin doğası ve kurallarıyla ilgilenir.
- Doğru düşünme bilim ve sanatı olarak da bilinen mantık; tümevarım, tümdengelim ve analogi gibi düşünce biçimlerinden yararlanır.
- Mantıkta temel ölçüt çelişmezliktir.
- Mantık, eleştirel düşünme, problem çözme, yaratıcı düşünme gibi konular ile de ilgilenir. Mantıkta, birçok soru bulunur.

Mantık (Akıl Yürütme)

24

Akıl yürütme nedir?

Düşünme nedir?

Düşünmenin kuralları var mıdır? Eğer varsa, bunlar nelerdir?

Doğru ve yanlış düşünme var mıdır? Eğer varsa, doğru ve yanlış düşünmeyi birbirinden ayıran kural ve ölçütler nelerdir?

Doğru düşünmenin kaynağı nedir?

Bir şeyi güzel yapan ölçütler var mıdır?

TEMEL FELSEFİ AKIMLAR

25

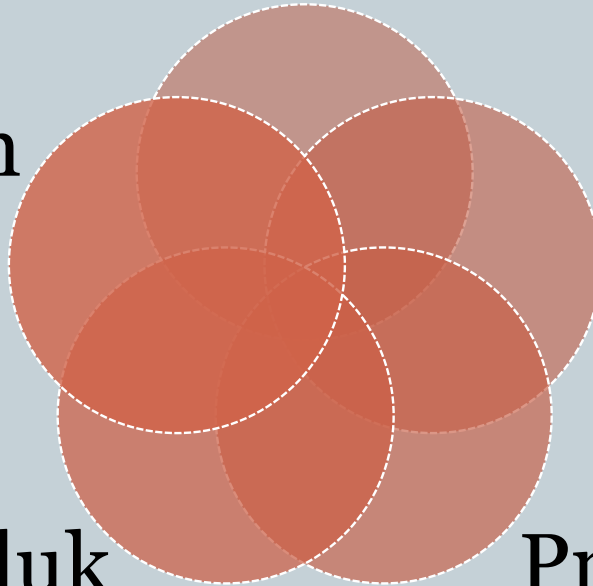
İdealizm

Natüralizm

Realizm

Varoluşçuluk

Pragmatizm

İdealizm

26

- İdealizm, gerçekçiliği ruhsal sayan bir felsefe öğretisi olup, gerçeğe giden yolun sadece **bilimsel yöntemler** ile olabileceğini reddederek, **sezgisel düşüncenin** de bilimsel tutum kadar önemli olduğunu savunur.
- Gerçekte idealizm, gerçeğin temelinde “**ruhsal ve düşünsel açıklamaların**” bulunduğunu savunmaktadır.
- Bunlar ise “idealara” dayanır ki, insanın zihnine öz itibarıyla dünyaya gelmeden önce kodlanmıştır.

İdealizm

27

- **Ontolojik** olarak, idealizmin temeli ruhsal ya da tinseldir.
- İdealizm, dış dünyanın gerçekliğini reddetmemekle birlikte, bunların gerçekte ruhsal gerçekliğin görüntüsü olduğunu savunur.
- Platon'un düşüncesine dayanan idealizm, gözlemler ile gerçekliğin öğrenilemeyeceğini ve bu gerçekliğin ancak **akıl** ile öğrenilebileceğini savunur.
- İdealizme göre gerçeklik Tanrı, akıl ve ruh ile açıklanabilir. Çünkü gerçeklik bunlardan öteye gidemez.

İdealizm

28

- **Epistemolojik** olarak, idealizm gerçek bilgiye gözlemler ile değil akıl ve sezgi ile ulaşılabileceğini savunur.
- İdealizme göre bilmek, algılamaktır.
- Gerçek dünya bilgilerimizin ve algılarımızın kaynağı değildir, bilgilerimiz ve algılarımız gerçek dünyanın kaynağını oluşturur.
- Öyle ise bildiklerimizden bağımsız bir gerçek dünyadan söz edilemez.

İdealizm

29

- **Aksiyojik** olarak, idealizme göre değerler, mutlak, değişmez ve evrenseldir.
- İyilik, güzellik, doğruluk evrensel nitelik taşır ve toplumdan topluma değişiklik göstermez.
- İnsan, özü itibarıyla aynıdır.

İdealizm

30

- İdealist eğitim

- **Totaliter** (önceden belirlenmiş belirli ölçütlere dayalı)

ya da

- **Otoriter** (öğretmen ve program merkezli)

bir yapıya sahip olup, geleneksel yapıları eleştirmeyi ve otoriteyi karşı gelmeyi kesinlikle kabul etmez.

İdealizm

31

- Eğitimin amacı, gerçek dünyanın değil, ideal dünyanın bireylere öğretilmesidir.
- Eğitimde birey, evren ve işleyişini akıl ve sezgi yoluyla kavrayacağından bunu sağlayacak Din, Metafizik ve Tarih gibi derslere ağırlık verilmelidir.

- Hz.Mevlana'nın idealizim ile söylediđi bir söz :
- Bu alem, bir rüyadır, zanna kapılma sen, rüyada bir el kesilse bile zararı yok. Rüyada başın kesilse de hakikatte yine başın yerindedir, ömrün de uzun olur. Rüyada kendini ikiye biçilmiş görsen bile kalktın mı vücudun da sağlamdır. Bir hastalığında yoktur. Hasılı rüyada vücudunu noksan görmekten ne çıkar? Yüzlerce parçaya ayrılсан bile ne korkacaksın ki?

Realizm

33

- İdealizmin karşıt görüşü olan realizm,
 - dış dünyanın **algılarımızdan bağımsız** olduğunu ve
 - dış dünyanın ancak ve ancak **duyularımızla ve somut** olarak öğrenilebileceğini savunur.
- Bu bağlamda realizm, somut gerçekliğe önem verir.

- Örneğin güneş sisteminde kaç tane gezegenin olduğu, bizim orada kaç tane olacağını düşünmemize, olmasını istememize veya araştırmamıza bağlı olarak değişmez.
- Yine elektronların veya güç alanlarının varoluşları veya dayandığı temeller, bizim inandığımız teori olmadan da vardır. Diğer anlatımla Realizm, evrende **gözlemcinin bilincinden bağımsız bir gerçeklik** olduğu görüşüdür.

Realizm

35

- **Ontolojik** olarak, realizmin temelini somut gerçeklik oluşturur.
- “İlk nedir?” sorusuna realizm, “içinde yaşanan somut dünyadır” yanıtını verir.
- Somut gerçekliğin hayal, ruhsal ya da spekülasyona dayanamayacağını savunan realizm, bir şeyin varlığının tespitinin ancak bilimsel yollar ile olabileceğini ileri sürer.

Realizm

36

- **Epistemolojik** olarak, realizm somut gerçekliğin ancak ve ancak **beş duyu organı** ile öğrenilebileceğini savunur.
- Diğer bir anlatımla, realizme göre **bilgilerin kaynağı dış dünya** olup bunun öğrenilmesi ise duyumlara dayanır.
- Bir önermenin doğru ya da yanlış olması somut anlamda onun var olup olmamasına göre değişir.

Realizm

37

- **Aksiyolojik** olarak, ahlaki değerlerin insanlardan bağımsız olacağını savunan realizm, toplumlara göre değişebilecek ahlaki değerlerin olmadığını ileri sürer.
- Realizme göre, ahlaki değerlerin de bilimde olduğu gibi nesnel bir nitelik taşıması gerekir.
- Diğer bir anlatımla tüm insanlar için **ortak ahlaki yasalar** bulunmaktadır.

Realizm

38

- **Realizme göre eğitim**, kişinin doğal ve kültürel çevresine uyum sağlamasını amaçlar. Bu bağlamda eğitim, dış dünyanın nesnel yollar ile öğrenilmesini gerçekleştirir.

Realizm

39

- Eğitimin temeli ideal bir dünyanın öğrencilere öğretilmesi değil, var olan gerçek dünyanın öğretilmesini oluşturur.
- Eğitimde birey, evren ve işleyişini **akıl ve beş duyu** organı yoluyla kavrayacağından bunu sağlayacak Matematik, Mantık, Fizik, Kimya ve Biyoloji gibi pozitif bilimler ve Sosyoloji, Antropoloji ve Tarih gibi sosyal bilimlere ağırlık verilmelidir.

Pragmatizm

40

- Yararcılık ya da faydacılık olarak da bilinen pragmatizm, **gerçekliğin** sürekli bir **değişim** içerisinde olduğunu ve her şeyin sürekli olarak değiştiğini savunur.
- Pragmatizmde klasik anlamda bilinen “değişmeyen tek şey değişimin kendisidir” sözü de gerçekte değişmektedir.
- Çünkü değişim de, en azından hızı ve boyutunda değişmektedir.

Pragmatizm

41

- **Ontolojik** olarak, gerçekliğin temelini değişim oluşturur ve bu değişim deneyimlere bağlıdır.
- Bu bağlamda **gerçeklik bireye göre değişir**.
- Pragmatizme göre dış dünya değişir ve bireyden de bağımsız değildir.
- Diğer bir ifadeyle, dış dünya bireyin yüklediği anlama göre değişiklik gösterir.

Pragmatizm

42

- **Epistemolojik** olarak, insan bilgiyi **çevresiyle etkileşime** girerek oluşturur ve bu süreçte birey etkindir.
- Edinilen bilginin doğruluğundan ziyade etki ya da sonuçları önem taşır: **faydalı veya faydasız**.
- Birey için olumlu sonuç veren şeyler doğru, olumsuz sonuç verenler ise yanlıştır.
- Kısacası bilgi edinme, anlama ve bilginin kaynağı deneyime bağlıdır.

Pragmatizm

43

- **Aksiyolojik** olarak, değerler evrensel nitelik taşımaz.
- Aksine öz itibarıyla **görecelidir**.
- Mutlak ve değişmeyen değerler **yoktur**.
- Değişim süreci içerisinde de tüm değerler değişim gösterir.
- Toplumsal ve otoriter değerler olmamakla birlikte, değerlerin eleştirilmesi ve yeniden oluşturulması ya da düzenlenmesi söz konusudur.

Pragmatizm-Eğitim

44

- Pragmatizme göre eğitimin amacı, gerçeklik değiştiğinden ve bireye bağlı olduğundan dolayı sürekli değişiklik gösterir.
- Diğer bir anlatımla eğitimin amacı oldukça **esnek bir yapıya** sahiptir.
- Eğitim bireyi **yaşama hazırlamaz**, aksine **yaşamın kendisini bireye sunar**. Bu işlemde birey yaparak-yaşayarak öğrenir.
- Eğitimde demokratik bir ortam söz konusudur.
- Ayrıca, eğitimde bireysel farklılıklar olduğundan bireyin ilgi, deneyim, tutum ve yeteneklerinin göz önünde bulundurulması gerekir. Kısacası pragmatik felsefede **öğrenci-merkezli bir eğitim** söz konusudur. Eğitimde okutulacak dersler ise duruma ve öğrencinin özelliğine göre değişiklik gösterir.

Varoluşçuluk

45

- Temelini özgürlüğe dayandıran varoluşçuluk **özgürlük** ile insanın kendi kendini yarattığını savunur.
- Özgürlük, varoluşun özüdür. Özgürlük, seçmek demektir. İnsan, istediğini seçebilir ve bunu da yapabilir, bundan da kendisi sorumludur.
- İnsan, kendisini oluşturur, oluşturamaz ise doğru ya da yanlış yoktur. Bu bağlamda kendini oluşturamayan ya da gerçekleştiremeyen insan gerçekte var değildir.

Varoluşçuluk

46

- **Ontolojik** olarak, insandan bağımsız olarak maddesel bir dünya yerine **bilinç** vardır.
- İnsan, dünyadan meydana gelmez, aksine **dünya bireyden meydana gelir**. İnsan kendi kendini yaratan tek varlıktır.
- İnsanda varoluş özden önce gelir. Önce insan vardır, sonra da bu insan çeşitli güçlükler karşısında direnerek kendini yaratır.
- İnsan anlamsız bir evrene atılmış, sorumlu fakat yalnız bir varlıktır. İnsan kendi kendini, değerlerini oluşturan, yolunu kendi seçen tek bir varlıktır. İnsan yaşamaya başlamadan önce yaşam yoktur, çünkü yaşama anlam veren insanın kendisidir.

Varoluşçuluk

47

- **Epistemolojik** olarak, her şey dış nesneler karşısında bilince dönüştürülerek oluşturulur.
- Bilgi, **kendini bilmek ile başlar**. Bilginin geçerliliği, kişiye olan değeriyle tespit edilir.
- Bilgi, koşulludur, asla **kesin değildir**.
- Bilgi şüpheli ve sezgiseldir.
- Bilgi, yaşam boyunca benimsenen tasarıların ve yaşantıların sonucu olarak kişinin bilincinde ve duygularında ortaya çıkanlardan meydana gelir.
- Bilgi, bilinen olmanın bilincidir.

Varoluşçuluk

48

- **Aksiyolojik** olarak, özgürlük esastır.
- Bireyin üzerinde toplumsal değer yargılarının, ahlaki öğretilerinin, gelenek ve göreneklerin baskısı **olamaz**.
- Çünkü insan seçme sayesinde kendini gerçekleştirmeye çalışarak **değer yargılarını oluşturur**.
- Eğer birey seçme aşamasında toplumsal değer yargılarının baskısını seçmeyi tercih ediyor ise, bu da özgürlüktür.

Varoluşçuluk -Eğitim

49

- Varoluşçuluğa göre eğitimin amacı, **insanı sınır ya da en üst durumuna getirmektir.**
- Eğitim ortamı bireylere **geniş yaşantı alanları** sağlayacak şekilde düzenlenmeli ve bireylere **seçim hakkı** sunulmalıdır.
- Eğitim ortamında öğrencinin kendi düşüncesinin oluşmasına katkıda bulunmak amacıyla öğrencilere sık sık **sorular sorulmalıdır.**
- Öğrenci istediği alanda, **istediği** konuları seçer ve öğrenir.

Varoluşçuluk

50

- Kısacası eğitimin amacı, her öğrencinin kendini gerçekleştirme yolculuğunda ona yardımcı olmaktır.
- İnsanın yapısı ve dünya ile olan çekişmesinde büyük bir derinlik kazandıracağı düşünülen Tarih, Edebiyat, Felsefe ve Sanat gibi sosyal bilimlere eğitimde önem verilmelidir.

Natüralizm

51

- Doğanın kendisini tek bir gerçeklik olarak kabul eden natüralizm her şeyin açıklamasını doğaya dayandırır.
- İnsan ise doğanın en önemli ve özde en iyi bir parçasıdır.
- “Yaradan’ın elinden çıktığında her şey iyidir, insan elinde her şey bozulur.” Bu bozulma ise daha çok toplumlara bağlıdır. Çünkü insan dünyaya geldiğinde oldukça masumdur ve yardıma ihtiyacı vardır. Toplamlar ise bu durumdan yararlanmaktadır.

Natüralizm

52

- **Ontolojik** olarak “ilk (arkhe)” doğanın kendisidir. Doğal olarak da her şeyin ölçütü bizzat doğadır. Çünkü her şey onda saklı ve ona bağlıdır. Bu doğa, fiziksel olabileceği gibi insan da olabilir.

Natüralizm

53

- **Epistemolojik** olarak, bilginin kaynağı doğadadır. Doğa, insanlara bilgiyi sunar. Sadece **gözlemlemek** ve duyu organlarıyla **algılamak** yeterlidir.
- Doğada insan kendi işini yaparak bilgisini oluşturur. Doğa bu bağlamda insanlara karşı oldukça nesnel davranmaktadır.

Natüralizm

54

- **Aksiyolojik** olarak, değerlerin temelini doğa belirler ve insanlardan da doğaya ve onun yaşamına uygun davranmaları beklenir.
- Ayrıca insandan doğaya **minimum** seviyede zarar vermesi beklenir.

Natüralizm-Eğitim

55

- Natüralizme göre eğitimin amacı, insanı doğasına göre yetiştirmektir.
- İnsanların **yetenekleri** ve **ilgilerine** göre eğitimin düzenlenmesi gerektiğini savunan natüralizm, demokratik bir ortamda eğitimin sağlanmasını önerir. Eğitimde, toplumsal baskılardan uzak durularak öğrencinin doğanın bir parçası olarak yetiştirilmesi amaçlanır.

Natüralizm-Eğitim

56

- Eğitim programları oluşturulurken doğanın denge ve ihtiyaçları dikkate alınmalıdır.
- Doğa ile insan arasında bir ilişki kurularak eğitimin gerçekleştirilmesi gerekir. Bunu sağlayacak ise Fizik, Kimya ve Biyoloji gibi dersler ile Psikoloji dersidir.

FELSEFE EĞİTİMİ İLİŞKİSİ

57

- ✓ Eğitimin nesnesi insandır. İnsan aynı zamanda felsefenin de konusudur. İnsana bakış açısı eğitim sisteminin tüm öğelerini etkileyebilir.
- ✓ Felsefe bireylerin düşünce ve olgularına yön verir.
- ✓ Felsefi düşünceler, okullar ve toplumlar üzerinde her zaman etki yaparlar.

FELSEFİ EĞİTİM İLİŞKİSİ

58

Felsefi yaklaşımlar;

- ✓ *okul ve sınıfları yapılandırmada,*
 - ✓ *okulların ne için var olduğu,*
 - ✓ *hangi amaçlara yönelik olduğu,*
 - ✓ *hangi konuların değer taşıdığı,*
 - ✓ *öğrencilerin nasıl öğrendiği,*
 - ✓ *hangi yöntem ve materyallerin kullanılması gerektiği*
- gibi noktalarda etkilidir.*

- Felsefenin eğitime yönelttiği en önemli soru “**bireye kazandırılmak istenilen özellikler nelerdir ve neye göre belirlenirler?**” sorusudur.
- Bu soru eğitim sisteminin şekillenmesinde ve yetiştirilecek insan tipinin oluşmasında oldukça önemli rol oynar.
- Yetiştirilecek insan tipi ise “hedefler” ile ilişkilidir. Yetiştirilecek insan tipine bağlı olarak hedefler oluşturulur.

FELSEFE EĞİTİM İLİŞKİSİ

60

Eğitimde;

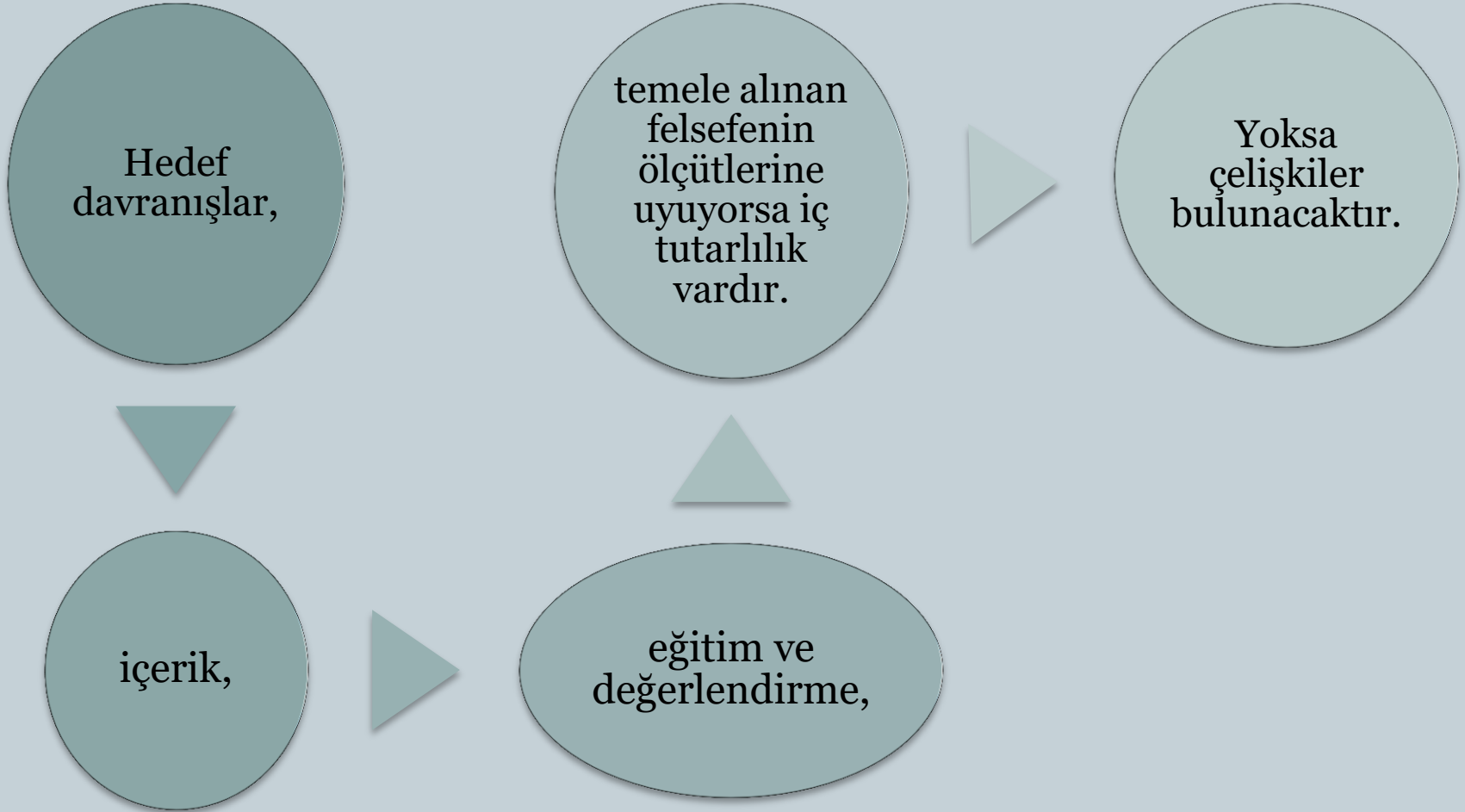
hedef belirleme,

içerik seçme ve düzenleme,

öğretme ve öğrenme süreçleri felsefi görüşler doğrultusunda yönlendirilir.

FELSEFE EĞİTİM İLİŞKİSİ

61

FELSEFE EĞİTİM İLİŞKİSİ

62

Hedefler

- felsefi inançlara dayalı değer ifadelerini,

İçerik

- nelerin öğrenmeye değer olduğunu,

Eğitim durumları

- felsefi tercihleri yansıtan süreç ve yöntemleri,

Değerlendirme

- de değer yargıları ile ilişkili yöntem ve teknikleri yansıtmaktadır.

FELSEFE EĞİTİMİ İLİŞKİSİ

63

- Eğitim, disiplinler arası bir bilimdir.
- Bu bağlamda her bilim dalının ve konu alanının, eğitimle doğrudan ilişkili olan psikoloji, ekonomi, hukuk, sosyoloji, biyoloji, genetik vb. disiplinlerin bilgi ve yöntemleri arasındaki bütünlüğün sağlanması gereklidir.
- Bunu ancak felsefe yapabilir.

FELSEFE EĞİTİMİ İLİŞKİSİ

64

- Felsefenin eğitime katkısı olduğu gibi, eğitimin de felsefeye katkısı vardır.
- Eğitim yoluyla insanlara bilimsel, sanatsal, felsefi alanlarda istendik davranışlar kazandırabilir. Bunlar hem insanın kendi felsefesini, hem de toplumsal felsefeleri geliştirmede katkıda bulunabilir.
- Kısaca, eğitim yeni felsefelerin **doğmasına** neden olabilir.

Eğitim-Felsefe İlişkisi

65

- Eğitimde hangi felsefe ya da felsefeler temele alınırsa, bireye ona göre yaklaşılr ve tüm eğitim sistemi de buna göre düzenlenir.
- Eğer bireylerin yetiştirilmesinin temelinde idealist felsefe ve **daimici, esasici** eğitim akımları varsa, eğitim sistemi **seçkin insan yetiştirmeyi** amaçlayacaktır.
- Eğer **pragmatik** felsefe ve ilerlemeci, yeniden kurmacı eğitim akımları varsa, **her bir bireyin ilgi, istek ve yeteneklerine göre yetiştirilmesi** amaçlanacaktır .

EĞİTİMİN FELSEFİ AKIMLARI

66

DAİMİCİLİK

67

- Daimicilik, idealizm ve realizmden etkilenmiştir.
- Eğitimin temel amacı **evrensel değişmeyen** bilgiyi aktarmaktır.
- Bu akım temelde, eğitimin **mutlak ve değişmez** bazı ilkelerinin olması gerektiğini savunur.
- Bu ilkelerin başında insanın özünün değişmemiş olması gelmekte olup bu öz ise **akıl ve mantıktır**.
- Bu bağlamda eğitimin temelinde akıl ve mantık eğitimi bulunmaktadır.
- Eğitim, evrensel nitelikteki belli gerçeklere göre düzenlenmelidir.
- İnsan doğası ve ahlaki ilke ve değerler her yerde aynı olduğu için, eğitim bu değişmez gerçeklere göre insan yetiştirmelidir.

DAİMİCİLİK

68

- Tüm doğru, mutlak ve kesin bilgiler insan zihninde önceden olduğundan eğitim programı, insan aklını kullanmasına olanak sağlayarak evrensel doğru bilgilere ulaştırmalıdır.
- Entelektüel ve elit eğitim esas olmalıdır.
- Öğretmen konuları derslerde bitirmeye çalışmalıdır.
- Sınıf ortamında yaşamın gerçekleri değil, ideal olanlar öğrencilere sunulmalıdır.
- Sınıf ortamında öğretmen otoriter ve güçlü olmalıdır.
- Eğitimde bireysel farklılıklar olmadığından, öğrenciler için tek bir program yeterlidir.

DAİMICİLİK

69

- Öğrencinin kişiliğinin ön plana çıkarılması değil, öğretmene ve derslere uyumluluğu önemlidir.
- Sınavlarda, gerçeğe ulaşmak için öğrencinin aklını çalıştırmaya yönelik sorular sorulmalıdır.
- Öğrenci gerektiğinde konuları ezberlemek durumundadır.
- Öğrenciler, kendileri için neyin iyi, neyin kötü olduğuna karar verebilecek yaşta olmadıklarından onların ilgileri önemli değildir.
- Eğitimde tümevarım (parçalardan bütüne) yöntemi kullanılmalıdır.

ESASİCİLİK

70

- Esasiciliği ya da özcülüğü bir eğitim felsefesi olarak kabul etmeyenler olduğu gibi, onu daimicilik içinde değerlendirenler de vardır .
- Esasicilik, realizm ve idealizme dayanmakta, en azından bunların özelliklerinden bazılarını yansıtmaktadır.
- Günümüzde geleneksel ve yaygın olarak kabul edilen eğitim düşünce ve uygulamalarının birçoğu esasici görüşle ilgilidir.

ESASİCİLİK

71

- Esasiciliğe göre insan, sosyal ve kültürel bir varlık olup, doğuştan zihni boştur ve **boş bir levhaya** benzer.
- İnsanlığın oluşturduğu bütün bilgi ve deneyimler bireylere olduğu gibi aktarılarak kültür korunmalı ve boş olan bu zihinler doldurulmalıdır.
- Eğitimin temel amacı, kültürün temel özünü korumak, bunları gelecek nesillere olduğu gibi aktarmak ve bireylerin topluma uyumunu ve **toplumun devamını** sağlamaktır.

ESASİCİLİK

72

- Öğrenci doğuştan hiçbir bilgiye sahip olmayıp, boş bir levhaya benzer.
- Okulun görevi, mutlak (değişmeyen) yapıda olan bilgiyi öğrencilere aktarmaktır.
- Geçmişte elde edilen kesin doğrular, yeni kuşaklara aktarılarak hem değişme, hem de kuşaklar arası çatışma engellenmelidir.
- Öğrenci yol gösterilmeye, disipline edilmeye ve öğretilmeye muhtaçtır.
- Sıkı çalışma önemlidir.
- Eğitimde dersler ve konular önemli olduğundan öğretmen aktif, öğrenci pasif olmalıdır.
- Öğrenci, öğretmenin söylediklerini ezberlemek, yapmak ve tekrarlamak zorundadır.
- Derslerde problem çözme, tartışma teknikleri zaman aldığından öğretmen bunlardan kaçınmalıdır.
- Eğitimde gerekirse cezaya başvurulmalıdır.
- Eğitim ortamında uygulamaya değil, kurama ağırlık verilmelidir.
- Kitaplarda bulunmayan, derslerde işlenmeyen konular soru olarak sorulmamalıdır.

İLERLEMECİLİK

73

- Pragmatist felsefeye dayanan ilerlemecilik eğitim felsefesi, geleneksel eğitimin disipline dayalı, öğretmen merkezli ve edilgen insan yetiştirme anlayışına **karşı çıkmakta**, toplum dışı dünyaya ve değişmez gerçeklere uyumdan çok, değişiklikleri ve günlük yaşamdaki **çeşitlilikleri** **anlamanın** gerekliliğini savunmaktadır. Bu bağlamda **değişikliğe açık** olunmalıdır.

İLERLEMECİLİK

74

- Okul yaşama hazırlamaktan çok, yaşamın kendisi olmalıdır.
- Okulda yaşamda karşılaşılan problemlere yer verilmeli, öğrencilerin eleştirci güçlerini kullanabilecekleri ortamlar sağlanmalıdır.
- Bu yüzden problem çözme ve eleştirel düşünceye eğitim ortamında ağırlık verilmelidir.

İLERLEMECİLİK

75

- Eğitim süreci öğrencilerin ilgi, tutum, yetenek ve gereksinimlerine göre düzenlenmelidir.
- Eğitimde bireysel özellikler dikkate alınmalı, öğrencinin merkezde olduğu bir öğretme-öğrenme süreci oluşturulmalıdır.
- Öğrencilerin öğrenmeye etkin olarak katılabilecekleri, işbirliğini, araştırmayı ve problem çözme becerilerini geliştirmeyi temele alan öğrenme yaşantıları sağlanmalıdır.
- Etkin katılım, işbirliği ve problem çözme bireyin karşılaşılabileceği sorunların üstesinden gelmesinde oldukça önemli bir yer tutar.

İLERLEMECİLİK

76

- İlerlemecilik eğitim felsefesinin temelini etkin ve demokratik eğitim oluşturmaktadır.
- Düşünce ve kişilik oluşumu ancak ve ancak demokratik bir ortamda gerçekleşir.
- Gerçek sürekli değiştiğinden, eğitim programı ve uygulamaları da değişmelidir.
- Okulun görevi, bilgi değişken olduğundan bilgiye eleştirel yaklaşmayı öğretmektir.
- Derslerde işlenen konular yaşamdan seçilmeli, derslerde kuramdan çok uygulamaya ağırlık verilmelidir.

İLERLEMECİLİK

77

- Derslerde her işi öğrenci yapmalı, öğrenci aktif olmalıdır.
- Okul, bireysel yaşamın kendisidir.
- Öğrenme yaşantı yoluyla gerçekleşeceğinden, öğrencilere zengin öğrenme yaşantılar sunulmalıdır
- Öğretmen, programdaki bütün konuları derslerde bitirmeye çalışmamalıdır.
- Eğitimde ezberin yeri yoktur.
- Öğretmen bilgiyi aktarandan çok, danışman ve rehber olmalıdır.
- Öğrenme ve öğretim öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve hazır-bulunurluklarına göre oluşturulmalıdır.
- Sınavdaki sorular, öğrencilerin gerçek yaşamda karşılaşılabileceği, bilimsel yöntemin kullanılmasını gerektiren türden olmalıdır.

YENİDEN KURMACILIK

78

- İlerlemecilik eğitim felsefesinde olduğu gibi bu akım da temelini pragmatizme dayandırır. Hatta bu akımın, ilerlemeciliğin devamı olup biraz daha toplumsal nitelik gösterdiği belirtilmektedir.
- Yeniden kurmacılığa göre eğitimin amacı, toplumu sürekli olarak yeniden düzenlemek ve toplumda **gerçek demokrasiyi** yerleştirmektir. Bu bağlamda eğitim ve okul **toplumsal dönüşüm hareketlerini** gerçekleştirmede en önemli araç olarak görülmektedir. Okul, toplumda yapılması gereken sosyal reformların gereğine toplumu inandırmalı ve onları eğitmelidir.

YENİDEN KURMACILIK

79

- Bu akıma göre eğitim, toplumsal değişim sürecinin merkezi olmalıdır. Çünkü yaşam, yalnızca yaşanan anı değil, aynı zamanda geleceği de kapsar. Yaşam, sürekli değiştiğinden insan her an onu toplumsal özellikleri de göz önüne alarak yeniden kurmak zorundadır.
- Eğitim ortamında, toplumun ve bütün dünyanın günümüz ve gelecekte karşılaşılabileceği sorunlara yer verilmelidir.

YENİDEN KURMACILIK

80

- Toplum değiştiğinden eğitim programları da sürekli değişmelidir.
- Toplumsal sorunlar tartişılmak üzere eğitim ortamında hemen ele alınmalıdır.
- Eęitim programının hedefi, dünya dűzenini koruma, barış ve mutluluğu sağlama, sevgi ve işbirliği gibi değerleri kazandırma olmalıdır.
- Okul, kűltűrel mirası ۆęrencilere aktaran ya da toplumsal sorunlarla ilgilenen bir kurum deęil, bu sorunları ۆzmeye çalıřan bir kurumdur.
- ۆęrencilere ۆęretilecek konular amaç değil, araç olmalıdır.

YENİDEN KURMACILIK

81

- Eğitimde cezaya yer verilmemelidir.
- Eğitim ortamında öğrenci aktif öğretmen pasif olmalıdır.
- Eğitimde tartışma, eleştirel düşünme ve problem çözme yöntemlerine ağırlık verilmelidir
- Sınıf ortamı öğrenci katılımını sağlayacak şekilde demokratik olmalıdır.
- Eğitimde yalnız yaşamı değil, geleceği içeren konulara da yer verilmelidir.
- Sınavlarda eleştirel düşünmeyi gerektiren sorular sorulmalıdır.

Türk Eğitim Sistemi'nin Dayandığı Eğitim Felsefesi Akımları

82

- Cumhuriyet döneminde Atatürk'ün eğitim anlayışına bağlı olarak

milliyetçilik,

cumhuriyetçilik,

laiklik,

bilimsellik,

işe yararlık,

herkes için eğitim,

karma eğitim,

özgür vatandaş yetiştirme,

fırsat ve imkân eşitliği

- gibi değerler eğitimin özünü oluşturmuştur.

Türk Eğitim Sistemi'nin Dayandığı Eğitim Felsefesi Akımları

83

- Cumhuriyet Dönemi'nde Türk Eğitim Sistemi teoride pragmatist felsefeye ve onun uzantısı olan ilerlemecilik eğitim felsefesine göre düzenlenmiş, uygulamada ise idealist ve realist felsefeler ve onun uzantısı olan daimicilik ve esasicilik eğitim felsefeleri etkilerini göstermiştir.
- Bu anlayışa dayanarak özellikle kırsal kesimin (özellikle köy), giderek ülkenin kalkınmasını sağlamak için Köy Enstitüleri açılmış, fakat onlar da kısa bir süre sonra kapatılmıştır. Köy Enstitüleri daha çok pragmatizm ve ilerlemeciliğe göre düzenlenmiştir.

Türk Eğitim Sistemi'nin Dayandığı Eğitim Felsefesi Akımları

84

- 2004-2005 eğitim-öğretim yılından itibaren MEB tarafından uygulamaya konulan ilköğretim birinci kademe programları ile birlikte programların yapısının **ilerlemecilik eğitim felsefesine** göre düzenlendiği iddia edilmektedir.
- Spekülatif olarak uygulamada, ilerlemecik eğitim felsefesi akımının özelliklerini gösteren araştırma sonuçlarının yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Bu konuda oldukça fazla araştırma sonuçlarına ihtiyaç bulunmaktadır.

İyi çalışmalar!

Kendini Gerçekleştirme

86

- “Kendini Gerçekleştirme” kavramını ilk kez Maslow kullanmıştır.
- Sağlıklı bir kişiliğin gelişebilmesi için gerekli olan gereksinimlerden meydana gelen, piramit biçiminde bir gereksinimler hiyerarşisi ortaya koymuştur.
- Bu gereksinimlerin en tepesinde kendini gerçekleştirme gereksinmesi bulunmaktadır. Ancak kişinin kendini gerçekleştirmek için güdülenebilmesi, daha alt basamaklarda yer alan
 - fizyolojik,
 - güvenlik,
 - ait olma ve
 - saygınlık sağlama ile ilgili temel gereksinimlerin yeterince doyum sağlamasına bağlıdır.
- Temel gereksinimlere doyum sağlayan insan kendini gitgide daha özgür ve iyi hissedecek, sonuçta kendisinde var olan tüm potansiyelleri açığa çıkaracaktır. Yani gerçek anlamda “kendisi” olacak, kendisini gerçekleştirecektir.